

3. Συσσώρευση και κύκλιση-περιστροφή του κεφαλαίου

I. Βασικές έννοιες

1. Απλή και διευρυμένη αναπαραγωγή.
2. Η σύνθεση του κεφαλαίου και η αύξηση της οργανικής σύνθεσης.
3. Συσσώρευση και πρωταρχική συσσώρευση του κεφαλαίου.
4. Συγκέντρωση και συγκεντροποίηση του κεφαλαίου.
5. Ο βιομηχανικός εφεδρικός στρατός και ο μορφές του σχετικού υπερπληθυσμού.
6. Κύκλιση και περιστροφή του κεφαλαίου. Χρόνος περιστροφής.
7. Βιομηχανικό κεφάλαιο.
8. Χρηματικό, παραγωγικό, εμπορευματικό κεφάλαιο.
9. Πάγια και κυκλοφοριακό κεφάλαιο
10. Ετήσιο ποσοστό υπεραξίας

II. Ερωτήσεις κατανόησης

1. Γιατί είναι έωλο το επιχείρημα του «πετυχημένου επιχειρηματία που ξεκινώντας φτωχός πλούτισε με τον ιδρώτα του»; (*Κεφάλαιο I*, σελ. 589)
2. Πώς δημιουργείται η επίφαση της ανεξαρτησίας του μισθωτού εργαζόμενου σε σχέση π.χ. με το δούλο; (*Κεφάλαιο I*, σελ. 593-594)
3. Η κλασική αστική πολιτική οικονομία συμπύκνωνε την ιστορική αποστολή της αστικής τάξης στα εξής συνθήματα: «Συσσωρεύεται, συσσωρεύεστε!» ή «συσσώρευση για τη συσσώρευση, παραγωγή για την παραγωγή». Γιατί είναι τόσο απαραίτητη η συσσώρευση στον καπιταλισμό σε αντίθεση με τους προηγούμενους τρόπους παραγωγής;
4. Ποια είναι η διαφορά ανάμεσα στην απλή και τη διευρυμένη αναπαραγωγή;
5. Τι είναι η τεχνική, η αξιακή και η οργανική σύνθεση του κεφαλαίου; Γιατί διαχωρίζει ο Μαρξ την αξιακή από την οργανική σύνθεση του κεφαλαίου;
6. Ποια είναι σύμφωνα με τον Μαρξ η σχέση ανάμεσα στη συσσώρευση του κεφαλαίου και το ύψος του μισθού; Ποια είναι τα όρια κίνησης του μισθού; (*Κεφάλαιο I*, σελ. 639-643)
7. Που οφείλεται η τάση σχετικής μείωσης του μεταβλητού μέρους του κεφαλαίου στην πορεία της συσσώρευσης;
8. Ποια η διαφορά ανάμεσα στη συγκέντρωση και τη συγκεντροποίηση; Ποια η διαφορά ανάμεσα τους όσον αφορά την ταχύτητα αύξησης του ατομικού κεφαλαίου; (*Κεφάλαιο I*, σελ. 648-651)
9. Γιατί η συσσώρευση δεν οδηγεί σε συνεχώς μεγαλύτερη αύξηση της ζήτησης εργασίας; Ποιος είναι ο νόμος κίνησης του πληθυσμού που είναι χαρακτηριστικός για τον κεφαλαιοκρατικό τρόπο παραγωγής; (*Κεφάλαιο I*, σελ. 652-655)
10. Ποιος είναι ο ρόλος του εφεδρικού βιομηχανικού στρατού στις διάφορες φάσεις της συσσώρευσης του κεφαλαίου; Πώς επηρεάζει το κεφάλαιο τόσο τη ζήτηση όσο και την προσφορά εργασίας; (*Κεφάλαιο I*, σελ. 655, 662-3).
11. Ποιες είναι οι μορφές του σχετικού υπερπληθυσμού και τι εκφράζει η κάθε μία από αυτές;

12. Πώς αιτιολογεί ο Μαρξ την ωριμότητα και αναγκαιότητα του κομμουνιστικού τρόπου παραγωγής στη βάση των ίδιων των δεδομένων που δημιουργεί η κεφαλαιοκρατική συσσώρευση;
13. Ταυτίζεται το βιομηχανικό κεφάλαιο με το μεταποιητικό κεφάλαιο; Το κεφάλαιο στους κλάδους των τηλεπικοινωνιών, των μεταφορών (κάθε είδους) και της εκπαίδευσης εντάσσεται, σύμφωνα με τον Μαρξ, στον ορισμό του βιομηχανικού κεφαλαίου;
14. Πώς επεκτείνει/ολοκληρώνει ο Μαρξ την έννοια «εμπόρευμα» κατά την ανάλυση της βιομηχανίας μεταφορών και επικοινωνιών (*Κεφάλαιο II*, σελ. 50-54); Τι πουλάει η βιομηχανία μεταφορών και πώς υπολογίζεται η ανταλλακτική του αξία (βλ. και σελ. 146-149);
15. Ποια είναι η διαφορά ανάμεσα στην κύκλιση και στην περιστροφή του κεφαλαίου;
16. Ποια είναι τα τρία στάδια στην κυκλική κίνηση του κεφαλαίου και οι αντίστοιχες λειτουργικές μορφές που αυτό λαμβάνει;
17. Ποια είναι η διαφορά ανάμεσα στα «καθαρά έξοδα κυκλοφορίας» και στα υπόλοιπα έξοδα κυκλοφορίας; (*Κεφάλαιο II*, σελ. 137)
18. Ποια είναι η διαφορά ανάμεσα στις διακρίσεις «σταθερό-μεταβλητό κεφάλαιο» και «πάγιο-κυκλοφοριακό κεφάλαιο»; Εντάξτε κάθε στοιχείο από τα ακόλουθα σε έναν από τους δύο πόλους του κάθε ζεύγους εννοιών: εργατική δύναμη, γη, κτίρια, μηχανήματα, γραφική ύλη, ενέργεια.
19. Το πάγιο και το κυκλοφοριακό κεφάλαιο ανήκουν στην παραγωγική, την εμπορική ή τη χρηματική μορφή του κεφαλαίου;
20. Πόσες περιστροφές πραγματοποιεί το κυκλοφοριακό και πόσες το πάγιο κεφάλαιο σε κάθε κύκλιση;